

SZÍN SZÓKINCSTÁR AZ ÖNMŰVELÉSI KEDV ÖSZTÖNZÉSÉHEZ

Közművelődés

„...közművelődési tevékenység a polgárok iskolán kívüli, öntevékeny, önművelő, megismerő, kultúra elsajátító, művelődő és alkotó célú cselekvése, amely jellemzően együttműködésben, közösségekben valósul meg” (1997. évi CXL. törvény)

A közművelődés helyi értékrendű információs, szimbolikus, tudástőke képzés a település kulturális intézményeiben, civil szervezeteiben öntevékeny művelődési aktivitásaiban.

Célja a település életképességének, megtartó és vonzóerejének gazdagítása, az egyetemes, a nemzeti, a kisebbségi és a helyi kultúra értékeinek, képviselőinek közismertté tétele, a hagyományok őrzése, gazdagítása,

Kínálja:

- a település különböző korú, nemű, érték- és érdekrendű csoportjai szükségleteihez alkalmazkodó tudás- és képességfejlesztő formákat, a nemzeti, a kisebbségi, és az egyetemes kultúra értékeinek megismerési lehetőségeit;
- az iskolarendszeren kívüli tájékozási, művelődési lehetőségeket;
- az alkotás, a megértés együttes élményeihez a szabad időben megvalósítható művelődési alkalmakat, tevékenységi formákat, közösségi kapcsolatokat;
- a kulturált társasági élet és szórakozás alkalmait.

A közművelődés, az ismeretterjesztés, a művelődésszervezés mozgalma a felvilágosodás időszakában, a reformkorban, később Eötvös József miniszteri ösztönzései, rendeletei alapján azt tűzte célul, hogy az alsóbb és középső művelteletlenebb rétegeket rádöbentse önmaga lehetőségeire, emberi értékeire, azokra a szakmai tennivalókra és kapcsolatokra, amelyekkel helyzetükből speciális tudásukkal, sokak által méltányolt (az elit kultúrában el nem ismert) szellemi, tapasztalati tőkájükkel

önmaguknak és másoknak is segíthetnek kilábalni reménytelennek hitt helyzetükből.

Tudatlanság

A tudatlanság a személy lehetőségeiről és körülményeiről szóló információk hiánya. Lehet teljes és lehet részleges, oka lehet az aktuális hatalom szándékos információ visszatartása, de oka lehet a megismerésre irányuló külső/belső akarat hiánya, az igazságtól való félelem, elzárkózás is.

Jól érzékelteti ezt a „jobb volna nem tudni” közvélekedés hátrító attitűdje.

Csak részben azonos a butasággal, amely a csekély szellemi képességekre utaló fogalom.

„Azt mondják a politikusok, hogy az ország boldogsága a népnek sokaságától függ. De mit használnak az a sok, ha vagy mind szegény, vagy nagyobb része tudatlan? A szegénység és a tudatlanság egy húron pendül. Sőt mindenik kiterjed a másikra” – vélekedett a tudatlanságról Bessenyei György.

Én-alkotás

„Önmagunk megismerése a legnagyobb utazás, a legfélelmetesebb felfedezés, a legtanulságosabb találkozás.” (Márai Sándor)

Sok ember eszközzé tétetik: mert egyébire nem való. Sok eszközzé teszi magát, hogy saját céljait érje el. Ez gonosz, amaz együgyű. (...) Nem elég parányi tettekben gyakorolni a jót: az ember tökéletesülhet teremtény: s mint olyannak meg is kell magát bizonyítani. (...) A könnyűség hamar szül gondatlanságot, a nagy erő durvaságot, a fenség dagályt.” (Kölcsey Ferenc)

„Akin egyénisége uralkodik: ha előrejut, pöfeszkedővé, ha lemarad, ronggyá válik. S aki egyéniségén uralkodik, valójában nem érinti a szerencse és a balsors.

Az egyetlen igazi tanulás: a lényünkben szunyadvó tudásnak tevékeny ébresztése.

Az emberalkatban rejlő őstudás lényegileg mindenben azonos, érvénye teljes. Az ős tudás az egyetlen alkalmas alap, ami rajta alapszik, ronthatatlan, ami elgondoláson alapszik, szétmálló. (...)

Az ember akkor lesz ember, ha átvilágítja mélyéig önmagát, s belső világosságából a külsőbe sugarat bocsát.” (Weöres Sándor)

Permanens művelődés

1670-ben az európai hírű cseh pedagógus, Comenius Amos Janos így vélekedett az emberi élet művelődési szükségleteiről:

„A Világ együttműködő egyetemesség. Problémáinak megoldását a pánszófia segíti elő. A pánszófia a világot a maga teljességében megragadó ismeretrendszer, amely az embert hozzásegíti ahhoz, hogy megtalálja a helyét a világban...”

Az embert rá kell döbenteni arra, hogy miért van a világon... az ember hat évenként más-más problémákat, feladatokat hordozó életszakaszba kerül.

Ezért mindenkit: gyermeket, felnőttet – bármilyen társadalmi rétegbe tartoznak is – mindenre, amire az adott helyzetben szükségük van, életük végéig tanítani-művelni kell. Minden életszakaszban azt kell megtanítani, ami eszességének, uralkodásra való képességének és tökéletességre való alkalmasságának és különleges adottságainak érvényesülését elősegíti.”

A XXI. század felgyorsult technikai fejlődése, munkaerőpiacának globalizálódása, differenciálódása arra készíti a munkavállalót, a vállalkozót, hogy folyamatosan meg tudjon felelni a kor kihívásainak, ezért szükséges feladat az egész életen át tartó tanulás, amihez a lehetőséget nemcsak az iskolarendszerű képzések, hanem a munkahelyek, az emberi erőforrás optimális karbantartására létrejött állami, önkormányzati, egyházi és civil szervezetek által működtetett intézmények akkreditált képzései kínálják.

Andragógia

A fiatalkorúak képzésének alapelveit, metodikáját átfogó pedagógia tudománya mellett a felnőttek képzésével foglalkozó szakterület. Az andragógia

kifejezést először Fridrich Johann Herbart használta, tartalmi és rendszertani kérdéseit Franz Pöggeler dolgozta ki.

Magyarországon az andragógia kérdéskörével kezdetben a felsőoktatás bölcsészettudományi karainak népművelés, művelődésszervezés szakképzései foglalkoztak. A szakok jellegéből következő, hogy az andragógiai tanulmányok elsősorban a felnőttképzés szervezésének kérdéskörével foglalkoztak, a felnőttképzés metodikájával nem, így nem adtak tanári képesítést.

Bolognai szakok

1999-ben a 29 ország (köztük Magyarország) által aláírt Bolognai Nyilatkozat célul tűzte ki, hogy 2010-re egységes Európai Felsőoktatási Térséget hoz létre, amely 3 ciklusú: alap-, mester- és doktori szintű képzései és intézményei között országai a hallgatók számára biztosítják az átjárhatóságot. A „bolognai” szakok között szerepel az andragógia szak, amelyen belül választható a felnőttképzési szervező, a munkavállalási tanácsadó, a művelődésszervező és a személyügyi szervező szakirány.

Önértékelés, önnevelés

Az ember önmagáról alkotott véleménye egy valóságos környezeti, társadalmi elvárás-rendszerhez képest döntően a meghatározó környezet visszajelzéseiből alakul, de attól a szándékok és célok érdekében el is térhet. A sikerek növelhetik az önértékelés szintjét, a kudarcok csökkenthetik azt.

Öröklött adottságok, környezeti, nevelési hatások következtében jelentős különbségek alakulhatnak ki a pozitív és a negatív önértékelés tekintetében. A meleg, az elfogadó, a pozitív személyes teljesítményeket, szándékokat méltányoló környezet sokat segíthet a pozitív önértékelés kialakulásában.

Az ember fejlődésének dinamikáját három alapvető tényező határozza meg: az öröklöttség, a kapottság, a szerzett tudás, tapasztalat, tanultság, és a külső kihívásokra belülről meghatározott válasz-képesség. Az önnevelés szándékát, erejét, jellegét a válasz-képesség döntően befolyásolja.